

Савосько В. Н. Методи восстановления почв загрязненных тяжелыми металлами / В. Н. Савосько // Проблеми екології та екологічної освіти Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. – Кривий Ріг: Етюд-Сервіс, 2004. – С. 61-63.

Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Проблеми екології та екологічної освіти: Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції. Кривий Ріг. Видавництво ТОВ "Етюд-Сервіс". 2004. 176 с.

ISBN 966-8597-07-9

Статті й тези засвідчують теоретичні та прикладні різноспрямовані екологічні дослідження, обґрунтування охорони довкілля, здоров'я людини і пропаганди екологічних знань.

The articles and abstract's prove theoretical and applies multifarious ecological researches, foundation of the environment protection, the health of the humans and the promotion of ecological knowledge.

Редакційна колегія:

А.П. Травлев (д. б. н., проф., чл.-кор. НАН України, акад. УЕАН);

Н.М. Цвєткова (д.б.н. проф., акад. УЕАН);

В.М. Зверковський (д.б.н. проф.);

А.І. Горова (д.б.н. проф.);

В.І. Шанда (к.б.н. проф. акад. УЕАН);

М.Г. Сметана (д.б.н. проф.);

Л.В. Григоренко (к.п.н. проф.);

Н.В. Гнілуша (к.п.н. доц., член кор. МАНПО)

Затверджено до друку Вченою Радою Криворізького державного педагогічного університету (протокол № 5 від 9 / січня / 2004 р.)

© Видавництво ТОВ "Етюд-Сервіс" Кривий Ріг. 2004

© КДПУ. 2004

ступеня забруднення лісових ґрунтів, що формуються у техногенних умовах.

10. Вдосконалено методику виготовлення прозорих мікрошліфів (мікропрепаратів) високої точності із збереженням непорушеної будови.

Порівняльна характеристика мікроморфології ґрунтів в еталонних і техногенних місцезнаходженнях

Таблиця

Ознаки ґрунту	Місцезнаходження			
	Еталонні		Техногенні	
	Цілина	Ліс	Цілина	Ліс
Гумусно-глиниста плазма основи	Гумони розсіяні	Буруваточорний, вугледіні частинки	Гумони скупчені	Бурий гумус у вигляді кіштівців
Плазма карбонатоплинна	Інкрустація глини	Рідко розсіяні кристали	Велика кількість інкрустованої глини	Помірна інкрустація глини
Агрегати	Складні, багатокутної форми	Прості, складні	Менше складні	Прості, складні та у вигляді блоків
Гумус	У вигляді плівок	Розподілений нерівномірно	Коагульований	Рухомий, утворос накопичення
Форма зерен кварцу	Вуглуваті	Вуглуваті, округлі	Округлі	Відшліфовані, округлі
Форма кальциту	Мікрозернистий	Округлий, бочковидний	Мікрозернистий неправильної форми	Призмовидний, ромбовидний
Форма записистих і марганцевих новоутворень	Округлі зернами кварцу на їх поверхні	Конкреції із скупченням зерен кварцу	Щільні утворення неправильної форми	Прості із домішкою гумусу і глини
Форма розміщення і поповнення	Навколо зерен скелету	Суцільне підтікання у порах	Навколо скелетних зерен утворень	Натічність на границях структурних окремоностей
Елементарна мікробудова	Плазменно-пилувата	Плазменно-пилувата	Пилувато-плазменна	Плазменно-пилувата

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Белова Н.А. Екологія, мікроморфологія, антропогенез лісних ґрунтів степової зони України. – Дніпропетровськ: Вид-во ДДУ, 1997.- 264с.
2. Белова Н.А., Травлев А.П. Природні ліси та степові ґрунти. – Дніпропетровськ: Вид-во ДДУ, 1999. - 348с.
3. Бельгард О.Л. Лесная растительность юго-востока УССР. – КГУ, 1950. - 263с.
4. Высоцкий Г.Н. О гидрологическом и метеорологическом влиянии лесов. – М.: Гослесхозтехиздат, 1938. - 86с.
5. Докучаев В.В. Наши степи прежде и теперь. – М.: Л.: Изд-во АН СССР-т.6. - с.101.
6. Карпачевский Л.О. Зеркало ландшафта. – М.: Мысль, 1983. - 154с.
7. Методика полевых геоботанических исследований. – М.: Л.: Изд-во АН СССР, 1938. - с.215.

МЕТОДИ ВОССТАНОВЛЕНИЯ ПОЧВ ЗАГРЯЗНЕННЫХ ТЯЖЕЛЫМИ МЕТАЛЛАМИ

Савосько В.Н.

Криворожский государственный педагогический университет

Современная деятельность человека сопровождается интенсивным поступлением тяжелых металлов в окружающую среду. Как известно, почва, обладая комплексом, поглотительных свойств, аккумулирует большинство тяжелых металлов. Поэтому представляется важным и актуальным разработать и внедрить в горнорудных регионах проекты, направленные на восстановление почв загрязненных тяжелыми металлами.

Все известные методы, используемые для восстановления загрязненных тяжелыми металлами почв, можно сгруппировать в два основных направления:

1. оздоровление почвы вне загрязненного участка (очистка ex situ);
2. оздоровление почвы непосредственно в полевых условиях (очистка in situ).

Снятие загрязненного слоя почвы и его складирование на специальных полигонах представляется технологически простым и недорогим способом предотвращения негативного воздействия тяжелых металлов в почвах. Также возможно извлечение тяжелых металлов в снятом загрязненном почвенном слое осуществляется в специальных технологических установках реакторах.

Современные технологические приемы, используемые для

восстановления почв *in situ* можно сгруппировать в следующие направления: 1) локализация (изоляция загрязненного слоя почвы); 2) уменьшение концентрации металлов в почвах путем ее «разбавления»; 3) стабилизация (фиксация) металлов в почвах посредством их иммобилизации; 4) извлечение тяжелых металлов из почвы.

Создание устойчивого растительного покрова, а также изолирование загрязненного слоя различными техническими приспособлениями («техническими сэндвичами») высоко эффективно предотвращает распространение тяжелых металлов в окружающей среде. Нанесение слоя незагрязненной почвы или глубокая вспашка ведет к уменьшению концентраций тяжелых металлов в верхнем слое почвы за счет явления «разбавления».

Перевод металлов в фиксированное состояние может быть использован как метод восстановления загрязненных почв. Поддержание показателей почвенного плодородия в оптимальных для сельскохозяйственных культур значениях также можно рассматривать как технологии опосредованной иммобилизации тяжелых металлов. При методах прямой иммобилизации, вносимые в почву реагенты, или сорбируют их образуют с металлами трудно растворимые соединения.

Изъятие металлов из загрязненных почв в условиях *in situ* может рассматриваться идеальным способом восстановления загрязненных почв. А при этом сама почва претерпевает минимальные изменения и сохраняет свои естественные экологические функции.

Биоаккумуляция тяжелых металлов сосудистыми растениями в настоящее время рассматривается самым перспективным направлением оздоровления загрязненных земель. Принципы действия этого метода заключаются в накоплении тяжелых металлов в наземной части растений с последующим удалением биомассы с загрязненного участка. Многочисленные исследования убедительно показали, что небольшая себестоимость, высокая степень очистки, а также щадящие отношение к почве является неоспоримыми преимуществами метода фито восстановления почв.

В отличие от растений, микроорганизмы не так активно накапливают тяжелые металлы. В связи с этим метод восстановления почв путем извлечения металлов бактериями не получил широкого распространения. Однако он считается достаточно перспективным и поэтому для осуществления одного широко масштабного проекта предполагается осуществлять поиск сульфо и металл восстанавливающих бактерий.

Таким образом, лабораторные и полевые исследования позволили обосновать и разработать ряд методов по восстановлению почв, загрязненных тяжелыми металлами. Многочисленные успешно реализованные проекты подтвердили их высокую эффективность. Для

каждого конкретного участка свою принципиальную технологическую схему. При этом необходимо учитывать: а) качественные и количественные характеристики загрязнения участка; б) природно-климатические особенности местности; в) почвенные свойства участка; г) направления дальнейшего использования земель; д) организационно-финансовые возможности.

ТАКСОНОМІЧНА ТА ЕКОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ПРИБЕРЕЖНОЇ ТА ВОДНОЇ РОСЛИННОСТІ ПАРКА „ВЕСЕЛІ БОКОВЕНЬКИ”

Сметана М.Г., Тихоступ В.В.*

Криворізький технічний університет

*Криворізький авіатехнічний коледж цивільної авіації

Гідрофітна, гігрофітна та мезофітна рослинність в парку «Веселі Бокovenьки» сформувалась на базі природної, під впливом антропогенних чинників протягом тривалого часу в умовах заповідного режиму. До сих пір вона не привертала уваги дослідників, тому метою даної роботи є вивчення таксономічної та екологічної структури таких угруповань. Нами для вивчення рослинності закладено 5 ділянок: 1 – прибережна частина ставка в центральній частині парку, 2 – те ж в західній частині ставка, 3 – частина ставка, що прилягає до русла річки, 4 – лісова річка, 5 – болотиста балка. Методики вивчення загальноприйняті (Полевая геоботаника, 1972).

Найбільше видове багатство виявлено на 1 і 2 ділянці (табл. 1), що зумовлено близькими екологічними умовами. Різка зміна цих умов (загітнення) на 3 і 4 ділянках зумовлює різке зменшення видового багатства. На заболоченій балці (діл. 5) цей показник має середню величину. Найбільше відношення вид/родина відмічено також на першій ділянці, що зумовлено різноманітними умовами існування видів на ній. Таке ж широке відношення виявлено і на 5 ділянці, де видова насиченість значно менша. Особливою таксономічної структури угруповань 4 ділянки є звужене відношення рід/родина і розширене – вид/рід, що зумовлено проточним режимом та загітненням.

Таблиця 1.

Таксономічна структура рослинних угруповань

Таксони	Ділянка				
	1	2	3	4	5
Вид	66	64	23	19	45
Рід	59	56	21	14	41
Родини	28	32	17	13	20
Відношення					